

Rugul Aprins Si Temnita

(articol al Parintelui Sofian Boghiu) Pătimirea Bisericii Române în închisorile comuniste

Pentru mânăstirea Antim, anii foametei 1945-1948, care au năvălit peste noi, împreună cu sfârșitul războiului al doilea mondial si ocuparea noastră de către comunism, au fost ani foarte grei, nu numai pentru noi, ci pentru toată Tara Românească. De atunci au început necazurile, care au durat până la Revolutia din luna Decembrie 1989.

În acesti ani grei, în obstea de la Mânăstirea Antim, în număr de circa 40 călugări si frati, din care, o parte, studenti la diferite facultăti din Bucuresti, iar altă parte, lucrători la Atelierele de obiecte bisericești, cu sediul în această mânăstire, noi cei de aici, am avut parte si de câteva mângâieri si anume: în această perioadă s'au refăcut cele două turle mari de la biserica mare a mânăstirii, înlocuindu-se cele vechi, din paianță, cu cele actuale, din beton armat si cărămidă aparentă si s'a spălat si restaurat pictura interioară a bisericii. Acestea pe plan material. Pe plan duhovnicesc, erau slujbele zilnice de la biserica în restaurare, si umila noastră procupare de atunci: Rugăciunea lui Iisus, în cadrul căreia a apărut Rugul aprins, expresie biblică, din Exod, cap. 3, vers. 2-5.

Rugul aprins, care ardea si nu se mistuia, este simbolul Rugăciunii neîncetate, deci Rugăciunea lui Iisus. Această interpretare, apartine părintelui ieroschimonah Daniil Teodorescu, initiatorul Rugului aprins, care a murit în închisoarea de la Aiud.

În anii 1945-1948, în sala bibliotecii mânăstirii Antim, s'au tinut o serie de conferinte, legate de acest subiect.

Între conferentieri se numărau mai multe personalități proeminente din viata cultural-religioasă de atunci, între care: părintele ieroschimonah Daniil, citat mai sus, părintele arhimandrit Benedict Ghies, părintele arhim. Vasile Vasilachi, staretul de atunci al mânăstirii Antim, părintele prof. univ. Dumitru Stăniloae, prof. univ. Alexandru Elian, prof. univ. Alexandru Mironescu, scriitorul Paul Sterian, scriitorul Ion Marin Sadoveanu, poetul Vasile Voiculescu, etc.

Conferintele aveau un caracter teologic, cu referire la rugăciune în general, la reporturile omului cu Dumnezeu, privite istoric, la Rugăciunea lui Iisus si practicarea acestei rugăciuni, de asemenea privită istoric, începând din epoca apostolică, trecând pe la părintii pustiei, părintii filocalici, isihasmul românesc din mânăstiri, schituri si sihăstrie, începând din secolul al XIV-lea, isihasmul si mânăstirile din epoca sfântului Nicodim cel Sfântit de la Tismana, staretul Vasile de la Poiana Mărului, Sf. Paisie Velciovski, paisianismul, staretul Gheorghe de la Cernica si practica Rugăciunii lui Iisus în mânăstirile noastre, Rugăciunea lui Iisus în lumea civilă, etc.

Conferintele se tineau în sala bibliotecii mânăstirii Antim, în prezenta multor credinciosi, între care multi studenti de la diferite facultăti. După conferință, era obiceiul ca oricine din sală să pună întrebări în legătură cu subiectul prezentat. Răspundea conferentiarul sau

altii, bine informati din sală. Sub forma aceasta se fixa, în mintea auditorilor, subiectul conferintei. Paralel cu aceste conferinte, în zilele săptămânii, după slujbele de seară, se explicau pe larg cele sapte laude ale Bisericii, cu accentul pe vecernie si utrenie si talmăcirea psalmilor. Un accent deosebit se punea pe explicarea Sfintei Liturghii. Astfel, în fiecare zi din săptămână, de pildă luna, era prezentă Sfânta Liturghie cu simbolismul ei traditional, martea, din punct de vedere muzical, miercurea, viziunea iconografică a Liturghiei, joia, prezentarea mistică a Liturghiei etc.

Cu toată schela care era în biserică si în exterior, pentru constructia actualelor turla, cu tot ateismul si dușmănia care se propaga în Capitală si în țară, verbal si în presă, cu toată sărăcia si foamea care se întindea pe toate plaiurile țării, totusi biserica era plină de închinători si ascultători, care primeau cu înțelegere si evlavie, talmăcirile care se făceau pentru slujbele amintite mai sus. În această vreme, mai precis în toamna anului 1945, a apărut ca musafir la mănăstirea Antim preotul celibatar Ioan Kulighin. Era duhovnicul mitropolitului Nicolae al Rostovului, refugiat din Rusia, cu armatele germane în retragere si găzduit la mănăstirea Cernica, cu binecuvântarea patriarhului de atunci, Nicodim. Părintele Ioan, în vârstă de circa 60 de ani pe atunci, aflând de mănăstirea Antim venea în fiecare sâmbătă pe la noi, slujea cu noi Sf. Liturghie din duminici, lua masa cu noi, iar după vecernia de după amiază, lua si el parte la întrunirea din sala bibliotecii.

Avea ca talmaci din rusă în română pe un tânăr basarabean, Leonte, care cunostea bine si româna si rusa, si cu ajutorul lui înțelegeam bine cele ce ne spunea părintele Ioan. În aparență un om obisnuit, blond, cu ochii albastri, cu barba mică si rară, acest preot, duhovnicul mitropolitului Nicolae al Rostovului, era un rugător autentic al Rugăciunii lui Iisus si un foarte bun cunoscător al Sfinților Părinti, un fel de părinte Cleopa de la noi. Rugăciunea lui Iisus o deprinsese la mănăstirea Optina, din nordul Moscovei, la începutul Revoluției din 1917, după ce bătrânii de la Optina au fost lichidati, tineretul, între care si fratele Ioan de atunci, au fost arestati si dusi pe la munci socialiste fortate, iar mai târziu înțemnitati. Povestea frumos si impresionant o multime de întâmplări din viata lui si din viata compatrioților săi. Ceea ce era foarte important pentru noi, erau mărturisirile personale, în legătură cu Rugăciunea lui Iisus, pe care o rostea cu adevărat, neîncetat. De multi ani, la el chemarea Numelui Domnului coborâse din minte în inimă, si se ruga si când vorbea si când slujea, când mânca si când mergea. Rugăciunea pentru el era ca si respiratia. Si în somn se ruga.

O stiu de la el, pentru că ori de câte ori venea la mănăstirea Antim, îl găzduiam în chilie la mine, si-mi spunea multe. De la el am aflat multe cunostinte despre isihismul din Rusia, unde era practicat nu numai în mănăstiri ci si în viata multor credinciosi, asemenea pelerinului rus, lucrare, pe care părintele Ioan o cunostea bine. În Ianuarie 1947 a fost arestat de la mănăstirea Cernica, împreună cu ucenicul său, fratele Leonte. Părintele Ioan a fost condamnat la muncă silnică pe viață, si înțemnitat la Odesa, iar fratele Leonte, deportat în Siberia, de unde ne-a trimis o carte postală, care încheia cu Rugăciunea lui Iisus. Convorbirile din cadrul Rugului aprins au continuat până pe la jumătatea anului 1948, apoi cu ordin de sus, au încetat pentru mai multi ani.

O bună parte din personalul slujitor de la mănăstirea Antim a fost repartizat în altă parte, mai ales la Seminarul Teologic de la mănăstirea Neamtu, încât s'a potolit, în mare măsură, tot entuziasmul activ, în numele Rugului aprins. Între timp, primeam stiri triste, despre suferințele detinutilor de la Canalul Dunăre-Marea Neagră și despre atrocitățile tineretului studentesc întemnitat la Pitesti. N'a trecut prea mult, până în Iunie 1958, când am fost arestați și noi, care activasem în cadrul Rugului aprins. Mă aflam atunci la mănăstirea Ghighiu, de lângă Ploiesti, pe schelă, cu un grup de ucenici călugări și frați, pictând, în frescă, biserica din cimitirul mănăstirii. Am fost arestat împreună cu părintele Felix Dubneac, membru și el al Rugului aprins. Ancheta a durat câteva luni.

Abia la procesul de la Tribunalul Militar am aflat că eram 16 deținuți, făcând parte din "organizația Rugului aprins." Între noi și cu noi, era părintele ieroschimonah Daniil Teodorescu, fostul Sandu Tudor, initiatorul așa zisei "Organizații," părintele arhimandrit Benedict Ghius, părintele prof. univ. Dumitru Stăniloae, părintele Arsenie Papacioc, părintele Roman Braga, prof. univ. Alexandru Mironescu și fiul său Serban, student la litere, doctorul și poetul Vasile Voiculescu, doctorul Gheorghe Dabija. Restul, studenți la diferite facultăți din Capitală, arhimandritii și frații Vasile și Haralambie Vasilachi, au fost cu alt grup, întemnițați la Gherla. După procesul de la Tribunalul Militar, ne-am mai întâlnit la Jilava, închisoarea de triaj, cu zidurile vopsite cu păcură, iar de acolo la închisoarea de la Aiud. Din literatura publicată după Revoluția din 1989, asupra vieții din închisorile comuniste, cititorii au aflat multe din suferințele celor întemnițați. Dar una este să citești despre suferință și alta este să o trăiești. Astfel, lipsa totală de libertate, zăvorât pe dinafară de paznic, într-o celulă mică cu mai mulți, între care bătrâni și bolnavi, cu pături suprapuse, cu tineta deschisă, în care fiecare își făcea necesitățile mari și mici, cu aerul infect, cu miros de closet, cu becul aprins zi și noapte și mereu supravegheat prin vizetă, ca nu cumva să surprindă pe cineva făcând ceva. N'aveai voie să lucrezi nimic. Dar ce puteau să lucreze? Se ciocănea în perete cu aflabetul Morse, ca să afle câte o stare sosită din afară, de la cei de curând intrați în penitenciar.

Alții, dau pe talpa bocancului cu spumă de săpun, apoi, cu un betisor scriau câte un text: o rugăciune ori un cuvânt din Biblie. Fără cărți, fără ziare și fără hârtie de scris, totuși, cu ajutorul aflabetului "Morse" și scrisul pe talpa bocancului, unii învățau pe de rost, cuvânt cu cuvânt, Sf. Evanghelie de la Matei ori de la Ioan, ori câte o epistolă, mai ales epistola Sfântului Iacob. Mâncarea, puțină, slabă și mizerabilă, lipsa de aer, nemiscare, făcuse din bietii deținuți niște ființe albe-albăstrui, ca niște stafii, slăbiți pe dinafară dar tari pe dinlăuntru, cu nădejdea că nu vom muri în această necropolă a Aiudului, unde, totuși, mulți și-au încheiat viața aceasta pământească, între care și părintele Daniil, initiatorul Rugului aprins, care de multe ori a fost pus în lanțuri, în cei 25 ani de temniță grea.

După 4 ani de viață de celulă, într-o bună zi, culeși de prin celule, s'a umplut cu noi o dubă mare și încuiată pe dinafară, am fost transportați la colonia Salcia din Băltile Brăilei. S'au mai încărcat și alte dube. Am ajuns la Salcia în plină câmpie. O baracă lungă, cu pături suprapuse, într-o curte largă, înconjurată cu gard de sârmă ghimpată, străjuită pe la colțuri de soldați înarmați. Eram mulți. Mai târziu am aflat că eram o mie de deținuți. Dintre noi, o sută eram preoți. Ne-am instalat fiecare pe la paturile noastre. Din Rugul

aprins era părintele Benedict Ghius, părintele Roman Braga și eu, care scriu acestea. Ceilalți vinovați erau duși prin alte colonii, la muncile de primăvară.

A doua zi, dimineata, încolonați câte cinci, cu sapele în spate, ne-au scos la prăsit porumbul, într'un mare lan de porumb, păziți de militieni. Slăbiți cum eram, abia miscam sapa. Când eram la celulă, n'aveam voie să lucrăm nimic. Aici, muncă forțată. N'aveam voie să ne mai odihnim, sprijinindu-ne în sapă, ca de obicei. Trebuia să prăsim mereu. N'aveam voie să rămânem în urmă, chiar dacă nu ne mai ajutau puterile sau neputințele. Militenii, în jurul nostru, ca niște foști vâtafi boieresti, aveau această grijă, să lucrăm în silă. La prânz, masa, mai bună și mai îndestulătoare decât la celulă. După o oră, în care intra masa și puțină odihnă, iarăși la sapă.

Seara, încolonați câte cinci, făceam calea ntoarsă, la dormitor. În baraca lungă și largă, cu paturi suprapuse, pentru o mie de oameni, cu tinete deschise, în timpul nopții aerul devenea greu de respirat. Aveam bucuria că în ziua următoare, la muncă, vom respira din nou aer curat. Așa ne treceau zilele săptămânii. Duminica nu lucram, era zi de odihnă. Sub aceiași pază a soldaților înarmați, de la cele 4 colturi ale curții cu gard ghimpat, deținuții, umpleau curtea cu grupuri de câte 5-6-10 persoane. Între ei era de obicei câte un preot. Se rugau. Se țineau un fel de predici ori cuvinte de folos și de îmbărbătare. Aceste grupuri erau ca niște mici biserici, cu preoți și enoriași.

Între timp aveau loc faimoasele perchezitii. O droaie de militieni, goleau dormitorul, și în timp ce toți deținuții erau scoși afară, în curte, erau controlate toate paturile, saltelele și micile bocce ale deținuților. De obicei nu găseau nimic interzis, totuși deținuții intrau în panică. Am lucrat, pe rând, la toate muncile agricole și la reparatia digului din apropiere. Acelasi regim de muncă forțată. Mereu sub ochii temnicerilor, cu libertatea ciuntită. De la o vreme, au început să apară și anumite cărți și ziare, în colonie: în serile după ce veneam de la muncă și în răgazurile din duminici citeam. Citeam ce ne dădeau ei, nu ce ne-ar fi plăcut să citim. Dar citeam.

Trecuseră mai bine de 2 ani de când ne aflam, muncind și vară și iarnă în această câmpie fără dealuri, acoperite de bolta uriasă a cerului. Aici, ca și în viața de celulă, afară de ochii necrutători ai temnicerilor, care ne urmăreau plini de dușmănie, ne veghea zi și noapte, Ochiul cel atotvăzător și inima plină de bunătate ale Părintelui ceresc. De la El ne venea răbdarea și pacea, care ne-a însoțit de-a lungul celor mai bine de șase ani de închisoare. Plecam acasă, la mănăstire, Iulie 1964. Arhim. Sofian Boghiu Mănăstirea Antim București (Din "Vestitorul Ortodoxiei", Iunie 1996)